

Õiguskantsler

Teie 20.02.2026 nr

Meie 26.03.2026 nr 6-3/260757/2602615

Toetuse maksmise tingimuste põhiseaduspärasus

Lugupeetud avaldaja

Palusite kontrollida, kas haridus- ja teadusministri 18.12.2024 määruse nr 36 „Ida-Virumaa koolieelsete lasteasutuste, üldhariduskoolide ning kutseõppeasutuste õpetajate, juhtide ja tugispetsialistide töö väärtustamiseks täiendava töajookulude toetuse eraldamise tingimused ja kord 2025. aastal“ (edaspidi: määrus) § 5 lõige 2 vastab põhiseadusele. Selle sätte järgi korraldas toetuse andja 2025. aastal kaks toetuse taotlemise vooru. Esimeses taotlusvoorus eraldati toetust ajavahemikuks 1. jaanuarist 31. augustini 2025. a ja teises taotlusvoorus eraldati toetust ajavahemikuks 1. septembrist 31. detsembrini 2025. a.

Leian, et riik võib kehtestada riigieelarvest makstava toetuse tingimused nii, et toetust makstakse kindlaksmääratud tähtaegadel, mitte pidevalt. Põhiseadus määruses sätestatud toetuse maksmist ette ei näe, mis tähendab, et see on n-õ vabatahtlikult makstav toetus. Sellise toetuse maksmise tingimuste kehtestamisel on riigil avar otsustusõigus. Määrus ei anna ühelegi õppeasutuse töötajale subjektiivset õigust toetusele.

1. Määrusega (kehtis kuni 31.12.2025, praegu kehtib haridus- ja teadusministri 13.01.2026 määrus nr 1 „[Ida-Virumaa lasteaedade ja -hoidude, üldhariduskoolide ning kutseõppeasutuste õpetajate, juhtide ja tugispetsialistide töö väärtustamiseks täiendava töajookulu toetuse eraldamise tingimused ja kord](#)“, tingimused toetuse saamiseks on sarnased 2025. a kehtinud määrusega) kehtestati Ida-Virumaal tegutsevate haridusasutuste töötajate töö väärtustamiseks täiendava töajookulu toetuse tingimused ja kord 2025. aastal (määruse § 1 lg 1). Toetuse eraldamisel lähtuti 2025.–2028. aasta haridus- ja noorteprogrammi meetme „Õpetajate järelkasv ja areng, õpikäsitus ja -keskkonnad“ tegevusest „Võrdsete võimaluste tagamine hariduses“ (määruse § 1 lg 2). Toetusega sooviti anda Ida-Virumaa haridusasutustele võimalus tagada, et neil oleks nõuetekohase eesti keele oskusega haridustöötajad ja et nad saaksid viia õppetööd läbi nõutava eesti keele tasemega (määruse § 2 lg 1).

Niisiis oli see Ida-Virumaa õppeasutuste pidajatele mõeldud toetus, mille abil riik viib ellu eestikeelse hariduse tagamise poliitikat. Sellise toetuse maksmist ei näe ette põhiseadus. Selliste, n-õ vabatahtlike toetuste maksmisel on riigil õigus määrata toetuse maksmise tingimused ja kord.

2. Määruse § 6 lõike 1 järgi vaatas taotlused läbi valdkonna eest vastutava ministri moodustatud komisjon. Komisjon kontrollis, kas taotleja vastas määruse §-s 4 sätestatud tingimustele ning kas

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

taotlus vastas määruse §-s 3 sätestatule (määruse § 6 lg 3). Kontrolliti ka seda, kas õppeasutuse pidaja esitatud andmed kvalifikatsiooninõudeid täitvate õpetajate kohta on tõesed. Seega kontrollis kõigi taotluste sisu spetsiaalne komisjon.

3. Kirjeldatud tegevus tekitas kulu, see polnud automaatmenetlus. Kui riik peaks pidevalt kontrollima toetuse taotlusi, oleks tegu püsikuluga (sh tööjõukulu), mis võib olla üsna suur (vt ka haridus- ja teadusministri selgitavat e-kirja, mis saadeti Teile 12.02.2026).

Eelarveraha on alati piiratud ning riigiasutused peavad riigi raha kasutama säästlikult ja otstarbekalt (vt ka RKPJK 16. oktoober 2025, [5-25-4](#), p 56, RKPJK 20. juuni 2023, [5-23-25](#), p 55). Tuleb veel silmas pidada, et mida rohkem raha kulub toetuse määramise protseduurile, seda vähemaks jääb toetusena makstavat raha või tuleb see raha leida mõne muu riigi tegevuse arvelt. Kuna toetuse maksmine on poliitiline meede õpetajate tööandjate toetamiseks ja õpetajate tööle meelitamiseks, mitte põhiseadusest tulenev kohustus, võib olla mõistetav, et riik ei ole pidanud võimalikuks ega otstarbekaks koormata riigieelarvet toetuse maksmise administreerimise püsikuluga.

4. Toetuste taotlemisele kindlate tähtaegade sätestamine on tavapärane ka muude riigieelarvest makstavate toetuste puhul. Näiteks makstakse kindlatel tähtaegadel riiklike stipendiume (nt [riiklike haridusstipendiumide ja -preemiate määramise tingimused ja kord](#); [üliõpilaste riiklike stipendiumite liigid, suurused ning nende määramise üldtingimused ja kord](#); [õpetajakoolituse ja tugispetsialistide koolituse üliõpilaste stipendiumi suurus, maksmise tingimused ja kord](#)), aga ka [vajaduspõhiseid õppetoeusi](#).

5. Määrus ei piira tööandja õigust maksta kõrgemat palka töötajale, kes on täitnud kvalifikatsiooninõuded (kõrgemat palka makstakse tööandja vahenditest, mitte toetusest). Toetus on üksnes lisaraha ja abi tööandjale, kes peab seaduse kohaselt niikuinii tagama, et tema õppeasutuses töötaksid kvalifikatsioonile vastavad töötajad. Toetuse maksmine määruse alusel ei ole ainus viis, kuidas tööandja saab suunata õpetajaid oma kvalifikatsiooni tõstma või õppeasutusse tööle asuma.

Loodame, et selgitusest on abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise